Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πέμπτο τμήμα)

της 20ής Δεκεμβρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή – Οδηγία 2004/38/ΕΚ – Πρόσωπο που έπαυσε να ασκεί μη μισθωτή δραστηριότητα – Διατήρηση της ιδιότητας του μη μισθωτού – Δικαίωμα διαμονής – Νομοθεσία κράτους μέλους κατά την οποία το επίδομα ανεργίας χορηγείται μόνο στα πρόσωπα που έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια αυτού του κράτους μέλους»

Στην υπόθεση C-442/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Court of appeal (εφετείο, Ιρλανδία) με απόφαση της 29ης Ιουλίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 8 Αυγούστου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Florea Gusa

κατά

Minister for Social Protection,

Ιρλανδίας,

Attorney General,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πέμπτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J. L. da Cruz Vilaça, πρόεδρο τμήματος, A. Tizzano (εισηγητή), Αντιπρόεδρο του Δικαστηρίου, E. Levits, A. Borg Barthet και M. Berger, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Wathelet

γραμματέας: C. Strömholm, διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 14ης Ιουνίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

– ο F. Gusa, εκπροσωπούμενος από τον V. Nahoi, advocate, την M. Flanagan, BL, και τον D. Shortall, BL,

– ο Minister for Social Protection, η Ιρλανδία και ο Attorney General, εκπροσωπούμενοι από τις A. Morrissey και E. Creedon καθώς και από τον E. McKenna, επικουρούμενους από τους D. Dodd, BL, και S. Woulfe, SC,

* Γλώσσα διαδικασίας: η αγγλική.

– η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek, J. Pavliš και J. Vláčil,

– η Δανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους J. Nymann-Lindegren, M. N. Lyshøj και C. Thorning,

– η Γερμανική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον J. Möller,

– η Γαλλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους D. Colas και R. Coesme,

– η Ουγγρική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τον M. Z. Fehér και την E. E. Sebestyén,

– η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπούμενη από τους S. Brandon και T. Buley καθώς και από την C. Crane, επικουρούμενους από τον D. Blundell, barrister,

– η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την E. Montaguti και τον J. Tomkin,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 26ης Ιουλίου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία των άρθρων 7 και 14 της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ (ΕΕ 2004, L 158, σ. 77, και διορθωτικά ΕΕ 2004, L 229, σ. 35, και ΕΕ 2005, L 197, σ. 34), καθώς και του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας (ΕΕ 2004, L 166, σ. 1, και διορθωτικό ΕΕ 2004, L 200, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 988/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Σεπτεμβρίου 2009 (ΕΕ 2009, L 284, σ. 43) (στο εξής: κανονισμός 883/2004).

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ, αφενός, του Florea Gusa και, αφετέρου, του Minister for Social Protection (Υπουργού Κοινωνικής Προστασίας, Ιρλανδία), της Ιρλανδίας και του Attorney General, με αντικείμενο την άρνηση χορηγήσεως επιδόματος ανεργίας στον F. Gusa.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

Η οδηγία 2004/38

3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 της οδηγίας 2004/38 έχουν ως εξής:

«(3) […] είναι αναγκαίο να κωδικοποιηθούν και να επανεξετασθούν οι ισχύουσες κοινοτικές πράξεις που διέπουν χωριστά τους μισθωτούς, τους μη μισθωτούς, καθώς και τους φοιτητές και άλλα πρόσωπα άνευ επαγγέλματος, προκειμένου να απλοποιηθεί και να ενισχυθεί το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής όλων των πολιτών της Ένωσης.

(4) Στο πλαίσιο αυτό, για να διορθωθεί η τμηματική και αποσπασματική προσέγγιση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής και να διευκολυνθεί η άσκησή του απαιτείται ενιαία νομοθετική πράξη η οποία θα τροποποιήσει τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο εσωτερικό της Κοινότητας [(ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 77), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΟΚ) 2434/92 του Συμβουλίου, της 27ης Ιουλίου 1992 (ΕΕ 1992, L 245, σ. 1)], και θα καταργήσει τις ακόλουθες πράξεις: την οδηγία 68/360/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 15ης Οκτωβρίου 1968, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των εργαζομένων των κρατών μελών και των οικογενειών τους στο εσωτερικό της Κοινότητας [(ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 43)], την οδηγία 73/148/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1973, περί καταργήσεως των περιορισμών στη διακίνηση και στη διαμονή των υπηκόων των κρατών μελών στο εσωτερικό της Κοινότητας στον τομέα της εγκαταστάσεως και της παροχής υπηρεσιών [(ΕΕ ειδ. έκδ. 06/001, σ. 144)], την οδηγία 90/364/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής [(ΕΕ 1990, L 180, σ. 26)], την οδηγία 90/365/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 28ης Ιουνίου 1990, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων που έχουν παύσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα [(ΕΕ 1990, L 180, σ. 28)], και την οδηγία 93/96/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 29ης Οκτωβρίου 1993, σχετικά με το δικαίωμα διαμονής των σπουδαστών [(ΕΕ 1993, L 317, σ. 59)].»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας αυτής ορίζει τα εξής:

«Η παρούσα οδηγία καθορίζει:

α) τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους·

[…]».

5 Το άρθρο 7 της εν λόγω οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Δικαίωμα διαμονής άνω των τριών μηνών», ορίζει, στις παραγράφους του 1 και 3, τα εξής:

«1. Όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον:

α) είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος υποδοχής, ή

β) διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη των οικογενειών τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν κατά τη διάρκεια της παραμονής τους το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής, καθώς και πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας στο κράτος μέλος υποδοχής, ή

γ) – έχουν εγγραφεί σε ιδιωτικό ή δημόσιο ίδρυμα [...] για να παρακολουθήσουν κατά κύριο λόγο σπουδές, συμπεριλαμβανομένων μαθημάτων επαγγελματικής κατάρτισης, και

– διαθέτουν πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας στο κράτος μέλος υποδοχής και βεβαιώνουν την αρμόδια εθνική αρχή [...] ότι διαθέτουν επαρκείς πόρους για τον εαυτό τους και τα μέλη της οικογένειάς τους, ούτως ώστε να μην επιβαρύνουν το σύστημα κοινωνικής πρόνοιας του κράτους μέλους υποδοχής κατά τη διάρκεια της παραμονής τους·

[...]

3. Για τους σκοπούς της παραγράφου 1, στοιχείο α), η ιδιότητα του μισθωτού ή του μη μισθωτού διατηρείται για τον πολίτη της Ένωσης που δεν είναι πλέον μισθωτός ή μη μισθωτός στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

β) αν ο ενδιαφερόμενος έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος, έχοντας ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα άνω του ενός έτους, και έχει καταγραφεί ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης·

[...]».

6 Το άρθρο 14 της ίδιας οδηγίας, το οποίο τιτλοφορείται «Διατήρηση του δικαιώματος διαμονής», προβλέπει, στην παράγραφο 4, τα εξής:

«[...] με την επιφύλαξη των διατάξεων του κεφαλαίου VI, δεν λαμβάνεται επ' ουδενί μέτρο απέλασης κατά πολιτών της Ένωσης [...], εφόσον:

[...]

β) οι πολίτες της Ένωσης εισήλθαν στην επικράτεια του κράτους μέλους υποδοχής προκειμένου να αναζητήσουν εργασία. Σε αυτή την περίπτωση, οι πολίτες της Ένωσης [...] δεν μπορούν να απελαθούν ενόσω [αυτοί] δύνανται να παρέχουν αποδείξεις ότι συνεχίζουν να αναζητούν εργασία και ότι έχουν πραγματικές πιθανότητες να προσληφθούν.»

Ο κανονισμός 883/2004

7 Το άρθρο 3, παράγραφοι 1 και 3, του κανονισμού 883/2004 προβλέπει τα εξής:

«1. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται στις νομοθεσίες που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με:

[...]

η) παροχές ανεργίας·

[...]

3. Ο παρών κανονισμός εφαρμόζεται επίσης στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, οι οποίες καλύπτονται από το άρθρο 70.»

8 Το άρθρο 4 του εν λόγω κανονισμού, το οποίο τιτλοφορείται «Ίση μεταχείριση», ορίζει τα εξής:

«Εκτός αν προβλέπει άλλως ο παρών κανονισμός, τα πρόσωπα στα οποία εφαρμόζεται ο κανονισμός αυτός απολαμβάνουν των ιδίων δικαιωμάτων και υπόκεινται στις ίδιες υποχρεώσεις που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του.»

9 Το άρθρο 70 του εν λόγω κανονισμού, που περιλαμβάνεται στο κεφάλαιο 9 που επιγράφεται «Ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα», του τίτλου ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, έχει ως εξής:

«1. Το παρόν άρθρο εφαρμόζεται στις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα, οι οποίες προβλέπονται δυνάμει νομοθεσίας η οποία, λόγω του προσωπικού πεδίου εφαρμογής της, των στόχων ή/και των προϋποθέσεων για τη θεμελίωση δικαιώματος, έχει χαρακτηριστικά τόσο της νομοθεσίας κοινωνικής ασφάλειας η οποία αναφέρεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1, όσο και της κοινωνικής πρόνοιας.

2. Για τους σκοπούς του παρόντος κεφαλαίου, ως “ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα”, νοούνται εκείνες οι οποίες,

α) προορίζονται να παρέχουν […]:
   i) συμπληρωματική, αναπληρωματική ή επικουρική κάλυψη έναντι των κινδύνων οι οποίοι αντιστοιχούν στους αναφερόμενους στο άρθρο 3, παράγραφος 1, κλάδους κοινωνικής ασφάλειας και να εξασφαλίζουν στους ενδιαφερομένους ένα ελάχιστο εισόδημα διαβίωσης σε σχέση με το οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον στο ενδιαφερόμενο κράτος μέλος,

   […]

   και

β) στις περιπτώσεις που η χρηματοδότηση προέρχεται αποκλειστικά από την υποχρεωτική φορολογία που προορίζεται να καλύψει τις γενικές δημόσιες δαπάνες και οι όροι για τη χορήγηση και τον υπολογισμό των παροχών δεν εξαρτώνται από τυχόν εισφορές εκ μέρους του δικαιούχου· […]

   και

γ) περιλαμβάνονται στο παράρτημα Χ.

[…]

4. Οι αναφερόμενες στην παράγραφο 2 παροχές χορηγούνται αποκλειστικά στο κράτος μέλος στο οποίο κατοικούν οι ενδιαφερόμενοι και σύμφωνα με τη νομοθεσία του. […]»

10 Το παράρτημα Χ του ίδιου κανονισμού, που απαριθμεί τις ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές σε χρήμα οι οποίες εμπίπτουν στο άρθρο 70, παράγραφος 2, περιλαμβάνει, όσον αφορά την Ιρλανδία, το «[ε]πίδομα ατόμων που αναζητούν εργασία (ενοποιημένος νόμος για την κοινωνική πρόνοια του 2005, μέρος 3, κεφάλαιο 2)».

Το ιρλανδικό δίκαιο

11 Το άρθρο 139 του Social Welfare Consolidation Act 2005 (as amended) [ενοποιημένου νόμου για την κοινωνική πρόνοια του 2005 (όπως τροποποιήθηκε) (στο εξής: νόμος του 2005)] προβλέπει, στο πλαίσιο ενός καταλόγου παροχών κοινωνικής πρόνοιας, ένα επίδομα ανεργίας.

12 Σύμφωνα με το άρθρο 141, παράγραφοι 1 και 9, του νόμου αυτού, η χορήγηση του εν λόγω επιδόματος εξαρτάται από ένα κριτήριο σχετικό με τα οικονομικά μέσα καθώς και από την προϋπόθεση ότι ο ενδιαφερόμενος έχει τη συνήθη διαμονή του στην Ιρλανδία κατά την ημερομηνία κατά την οποία ζητεί τη χορήγηση.

13 Το άρθρο 246, παράγραφος 5, του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:

«[…] Το πρόσωπο που δεν έχει δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια του κράτους δεν θεωρείται ότι έχει τη συνήθη διαμονή στην επικράτεια του κράτους για τους σκοπούς της εφαρμογής του παρόντος νόμου.»

14 Το άρθρο 246, παράγραφος 6, του ίδιου νόμου απαριθμεί τα πρόσωπα που θεωρούνται ότι έχουν δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία για τους σκοπούς της εφαρμογής της παραγράφου 5 του άρθρου αυτού. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνονται οι Ιρλανδοί πολίτες καθώς και τα πρόσωπα που έχουν το δικαίωμα εισόδου και διαμονής στο κράτος αυτό δυνάμει της European Communities (Free Movement of Persons) (No. 2) Regulations 2006 [κανονιστική πράξη για τις Ευρωπαϊκές Κοινότητες (ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων) (αριθ. 2) του 2006] (στο εξής: κανονιστική πράξη του 2006), η οποία μεταφέρει την οδηγία 2004/38 στο ιρλανδικό δίκαιο.

15 Το άρθρο 6, παράγραφος 2, της κανονιστικής πράξεως του 2006 προβλέπει τα εξής:

«(a) Με την επιφύλαξη του άρθρου 20, πολίτης της Ένωσης μπορεί να διαμείνει στην επικράτεια του κράτους για διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών:
i) αν απασχολείται ως μισθωτός ή μη μισθωτός στο κράτος,

[…]

(c) Με την επιφύλαξη του άρθρου 20, πρόσωπο το οποίο εμπίπτει στο στοιχείο a, σημείο i, μπορεί να παραμείνει στο κράτος μετά τη διακοπή της δραστηριότητας του εν λόγω στοιχείου a, σημείο i:

[…]
ii) αν βρίσκεται σε κατάσταση δεόντως διαπιστωμένης ακούσιας ανεργίας, αφού απασχολήθηκε επί διάστημα μεγαλύτερο του έτους, και έχει καταγραφεί ως αιτών εργασία στην αρμόδια υπηρεσία του Department of Social and Family Affairs [Υπουργείου Κοινωνικών και Οικογενειακών Υποθέσεων, Ιρλανδία] και της FÁS [αρχής για την κατάρτιση και την απασχόληση, Ιρλανδία],

[…]».

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

16 Ο F. Gusa, Ρουμάνος υπήκοος, εισήλθε στην ιρλανδική επικράτεια τον Οκτώβριο του 2007. Κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους διαμονής του στο κράτος μέλος αυτό, υποστηρίχθηκε οικονομικά για τη συντήρησή του από τα ενήλικα τέκνα του που διέμεναν επίσης στο εν λόγω κράτος. Από τον Οκτώβριο του 2008 μέχρι τον Οκτώβριο του 2012, ήταν αυτοαπασχολούμενος ως τεχνίτης επιχρισμάτων και, υπό την ιδιότητα αυτή, κατέβαλε στο εν λόγω κράτος μέλος φόρους, εισφορές κοινωνικής ασφάλισης και λοιπές επιβαρύνσεις των εισοδημάτων του.

17 Στη διάρκεια του Οκτωβρίου 2012 έπαυσε τη δραστηριότητα αυτή, επικαλούμενος έλλειψη πελατείας λόγω της οικονομικής ύφεσης, και καταγράφηκε ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία στην ιρλανδική αρχή. Δεδομένου ότι τα τέκνα του είχαν εγκαταλείψει την Ιρλανδία και δεν του παρείχαν οικονομική βοήθεια, δεν είχε πλέον κανένα εισόδημα.

18 Στη διάρκεια του Νοεμβρίου 2012, υπέβαλε αίτηση για τη χορήγηση επιδόματος ανεργίας βάσει του νόμου του 2005.

19 Η αίτηση, όμως, αυτή απορρίφθηκε, με απόφαση της 22ας Νοεμβρίου 2012, με την αιτιολογία ότι ο F. Gusa δεν είχε αποδείξει ότι εξακολουθούσε να έχει, κατά την ημερομηνία αυτή, δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία. Συγκεκριμένα, αφότου έπαυσε τη δραστηριότητά του ως αυτοαπασχολούμενος εργάτης επιχρισμάτων, ο F. Gusa δεν πληρούσε πλέον τις προϋποθέσεις για τη χορήγηση του εν λόγω επιδόματος που προβλέπονται στο άρθρο 6, παράγραφος 2, της κανονιστικής πράξεως του 2006, η οποία μεταφέρει στο ιρλανδικό δίκαιο το άρθρο 7 της οδηγίας 2004/38.

20 Κατόπιν ασκήσεως διοικητικής προσφυγής κατά της αποφάσεως αυτής, η οποία δεν ευδοκίμησε, ο F. Gusa προσέβαλε την εν λόγω απόφαση ενώπιον του High Court (γενικού πρωτοβάθμιου δικαστηρίου, Ιρλανδία), υποστηρίζοντας μεταξύ άλλων ότι, μολονότι είχε παύσει την ανεξάρτητη δραστηριότητά του, είχε διατηρήσει την ιδιότητα του μη μισθωτού καθώς και δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία σύμφωνα με το άρθρο 7 της οδηγίας 2004/38. Με απόφαση της 17ης Οκτωβρίου 2013, το High Court (γενικό πρωτοβάθμιο δικαστήριο) απέρριψε την ασκηθείσα ενώπιόν του προσφυγή. Ο F. Gusa άσκησε έφεση ενώπιον του Supreme Court (Ανωτάτου Δικαστηρίου, Ιρλανδία), το οποίο παρέπεμψε την έφεση στο αιτούν δικαστήριο.

21 Καταρχάς, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει ότι ο F. Gusa δεν υποστηρίζει ότι διαθέτει επαρκείς πόρους για τη διασφάλιση της διαβιώσεώς του ούτε πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας και, επομένως, δεν υποστηρίζει ότι έχει δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία βάσει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β′, της οδηγίας 2004/38. Δεν υποστηρίζει, εξάλλου, ούτε ότι τον Νοέμβριο του 2012 είχε αποκτήσει δικαίωμα μόνιμης διαμονής στο κράτος μέλος αυτό.

22 Εντούτοις, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, καταρχάς, αν ο F. Gusa, καίτοι είχε παύσει τη δραστηριότητά του ως αυτοαπασχολούμενος τεχνίτης επιχρισμάτων, πρέπει να θεωρηθεί ότι έχει διατηρήσει την ιδιότητα του μη μισθωτού εργαζομένου δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας αυτής ή άλλης διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, οπότε εξακολουθεί να έχει δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία σύμφωνα με το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της εν λόγω οδηγίας. Ειδικότερα, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται, κατ' ουσίαν, αν το εν λόγω άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, καλύπτει αποκλειστικά τα πρόσωπα που είναι ακουσίως άνεργοι, έχοντας ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα άνω του ενός έτους, ή αν η διάταξη αυτή καλύπτει επίσης τα πρόσωπα που ευρίσκονται σε παρόμοια κατάσταση, έχοντας ασκήσει ανεξάρτητη δραστηριότητα για ένα τέτοιο διάστημα.

23 Εν συνεχεία, στην περίπτωση που γίνει δεκτό ότι ο F. Gusa απώλεσε την ιδιότητα του μη μισθωτού εργαζομένου, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν πρέπει να αναγνωρισθεί σε αυτόν δικαίωμα διαμονής στην Ιρλανδία βάσει άλλης διατάξεως του δικαίου της Ένωσης, τούτο δε παρά το γεγονός ότι δεν διαθέτει επαρκείς πόρους ή πλήρη ασφαλιστική κάλυψη ασθενείας.

24 Τέλος, σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, το αιτούν δικαστήριο διερωτάται αν η άρνηση χορηγήσεως στον F. Gusa του επιδόματος ανεργίας που προβλέπεται από τον νόμο του 2005, με την αιτιολογία ότι δεν θεμελιώνει δικαίωμα διαμονής, συνιστά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης, και ιδίως του άρθρου 4 του κανονισμού 883/2004, λαμβανομένου υπόψη ότι το επίδομα αυτό συνιστά «ειδική μη ανταποδοτικού τύπου παροχή σε χρήμα» κατά την έννοια του άρθρου 70 του κανονισμού αυτού.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Court of Appeal (εφετείο, Ιρλανδία) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Πολίτης της Ένωσης, ο οποίος i) ενώ έχει την ιθαγένεια άλλου κράτους μέλους, ii) έχει διαμείνει και εργασθεί νόμιμα στο κράτος μέλος υποδοχής επί τέσσερα χρόνια περίπου, iii) διέκοψε όμως την εργασία ή την οικονομική του δραστηριότητα λόγω έλλειψης πελατείας και iv) έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως ως πρόσωπο που αναζητεί εργασία, διατηρεί την ιδιότητα του μη μισθωτού δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, ή δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας [2004/38] ή κατά άλλο τρόπο;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, διατηρεί το δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής χωρίς να πληροί τα κριτήρια του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο β′ ή στοιχείο γ′, της οδηγίας [2004/38] ή προστατεύεται μόνον έναντι μέτρου απελάσεως, δυνάμει του άρθρου 14, παράγραφος 4, στοιχείο β′, της ίδιας οδηγίας;

3) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, είναι σύμφωνη με το δίκαιο της Ένωσης και ιδίως με το άρθρο 4 του κανονισμού 883/2004 η άρνηση χορηγήσεως επιδόματος ανεργίας (το οποίο είναι ειδική μη ανταποδοτικού τύπου παροχή σε χρήμα κατά την έννοια του άρθρου 70 του κανονισμού 883/2004) σε ένα τέτοιο πρόσωπο λόγω αδυναμίας να θεμελιώσει δικαίωμα διαμονής στο κράτος μέλος υποδοχής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

26 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινισθεί αν το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος, αφού διέμεινε νόμιμα και άσκησε μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος επί τέσσερα περίπου χρόνια, έπαυσε τη δραστηριότητα αυτή λόγω έλλειψης πελατείας οφειλόμενης σε λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του και ο οποίος έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως του τελευταίου αυτού κράτους μέλους ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία διατηρεί την ιδιότητα του μη μισθωτού κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής.

27 Δυνάμει του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2004/38, όλοι οι πολίτες της Ένωσης έχουν δικαίωμα διαμονής στην επικράτεια άλλου κράτους μέλους για χρονικό διάστημα μεγαλύτερο των τριών μηνών, εφόσον είναι μισθωτοί ή μη μισθωτοί στο κράτος μέλος αυτό. Το άρθρο 7, παράγραφος 3, της οδηγίας αυτής ορίζει ότι, για τους σκοπούς του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, πολίτης της Ένωσης που δεν είναι πλέον μισθωτός ή μη μισθωτός διατηρεί, παρά ταύτα, την ιδιότητα του μισθωτού ή του μη μισθωτού σε τέσσερις περιπτώσεις.

28 Το στοιχείο β′ του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 3, αφορά την περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος πολίτης της Ένωσης «έχει καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργος, έχοντας ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα άνω του ενός έτους, και έχει καταγραφεί ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης».

29 Συναφώς, το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει ότι, εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι F. Gusa έχει καταγραφεί ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία στην αρμόδια υπηρεσία απασχόλησης υπό την έννοια του στοιχείου β′. Πάντως, το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει, κατ' ουσίαν, ότι από το γράμμα του εν λόγω στοιχείου β′ θα μπορούσε να συναχθεί ότι αυτό τυγχάνει εφαρμογής μόνο στα πρόσωπα

τα οποία έχουν καταγραφεί δεόντως ως ακουσίως άνεργοι, έχοντας ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα άνω του ενός έτους, αποκλειομένων εκείνων που, όπως ο F. Gusa, ευρίσκονται σε αντίστοιχη κατάσταση έχοντας ασκήσει μη μισθωτή δραστηριότητα για ένα τέτοιο διάστημα.

30 Ωστόσο, μια τέτοια ερμηνεία δεν μπορεί να συναχθεί αδιαμφισβήτητα από τη διατύπωση αυτή.

31 Ειδικότερα, όσον αφορά τον όρο «ακουσίως άνεργοι», αντίθετα προς ό,τι υποστηρίζουν οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, ο όρος αυτός ενδέχεται, ανάλογα με το πλαίσιο εντός του οποίου χρησιμοποιείται, να παραπέμπει τόσο σε μια κατάσταση ακούσιας απώλειας μισθωτής εργασίας συνεπεία, μεταξύ άλλων, απολύσεως όσο και, γενικότερα, σε μια κατάσταση παύσεως της επαγγελματικής δραστηριότητας, μισθωτής ή μη μισθωτής, οφειλόμενης σε έλλειψη πελατείας για λόγους ανεξάρτητους από τη βούληση του ενδιαφερόμενου προσώπου, όπως στην περίπτωση οικονομικής ύφεσης.

32 Όσον αφορά, εξάλλου, τη φράση «έχοντας ασκήσει επαγγελματική δραστηριότητα», στην απόδοση, μεταξύ άλλων, στην αγγλική («after having been employed») και τη γαλλική γλώσσα («après avoir été employé») του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας 2004/38 χρησιμοποιούνται φράσεις οι οποίες, όπως υπογράμμισαν ιδίως οι εφεσίβλητοι της κύριας δίκης, δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική και την τροποποιημένη πρόταση οδηγίας που υπέβαλε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή [πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών (ΕΕ 2001, C 270 E, σ. 150), και τροποποιημένη πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών, COM(2003) 199 τελικό], είναι αληθές ότι οι όροι αυτοί θα μπορούσαν να θεωρηθούν ότι αναφέρονται στην προηγούμενη άσκηση μισθωτής δραστηριότητας.

33 Εντούτοις, όπως κατ' ουσίαν επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας με τα σημεία 48 και 49 των προτάσεών του, μια τέτοια ερμηνεία δεν επιρρωννύεται από άλλες γλωσσικές αποδόσεις της διατάξεως αυτής οι οποίες χρησιμοποιούν πιο ουδέτερη διατύπωση. Ειδικότερα, η απόδοση στην ελληνική γλώσσα χρησιμοποιεί τον όρο «επαγγελματική δραστηριότητα», αναφερόμενη με τον τρόπο αυτό στην άσκηση «επαγγελματικής δραστηριότητας», η απόδοση στην ιταλική γλώσσα χρησιμοποιεί τους όρους «aver esercitato un'attività», παραπέμποντας στην άσκηση δραστηριότητας, και η απόδοση στη λεττονική γλώσσα περιέχει τους όρους «ir bijis(-usi) nodarbināts(-a)», οι οποίοι αναφέρονται γενικά στα πρόσωπα που «εργάσθηκαν».

34 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η διατύπωση που χρησιμοποιείται σε μία από τις γλωσσικές αποδόσεις διατάξεως του δικαίου της Ένωσης δεν πρέπει να αποτελεί τη μοναδική βάση για την ερμηνεία της διατάξεως αυτής ούτε μπορεί να της αναγνωρισθεί υπεροχή έναντι των λοιπών γλωσσικών αποδόσεων. Πράγματι, οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης πρέπει να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται κατά ομοιόμορφο τρόπο με βάση τις αποδόσεις τους σε όλες τις γλώσσες της Ένωσης. Σε περίπτωση αποκλίσεως μεταξύ των διαφόρων γλωσσικών αποδόσεων, η επίμαχη διάταξη πρέπει να ερμηνεύεται βάσει της εν γένει οικονομίας και του σκοπού που επιδιώκεται με τη ρύθμιση της οποίας αποτελεί μέρος (απόφαση της 1ης Μαρτίου 2016, Alo και Osso, C-443/14 και C-444/14, EU:C:2016:127, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

35 Όσον αφορά την εν γένει οικονομία της οδηγίας 2004/38, επισημαίνεται ότι, όπως προβλέπει το άρθρο της 1, στοιχείο α′, σκοπός της οδηγίας αυτής είναι να καθορίσει, μεταξύ άλλων, τους όρους που διέπουν την άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας και διαμονής στην επικράτεια των κρατών μελών από τους πολίτες της Ένωσης και τα μέλη των οικογενειών τους.

36 Προς τον σκοπό αυτό, το άρθρο 7, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας διακρίνει, μεταξύ άλλων, την κατάσταση των οικονομικά ενεργών πολιτών από εκείνη των μη ενεργών και των φοιτητών. Αντιθέτως, η εν λόγω διάταξη δεν διακρίνει, στο εσωτερικό της πρώτης αυτής κατηγορίας, μεταξύ των πολιτών που ασκούν μισθωτή δραστηριότητα και εκείνων που ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα στο κράτος μέλος υποδοχής.

37 Στο πλαίσιο ακριβώς αυτό, όπως εκτίθεται στη σκέψη 27 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας 2004/38 παρέχει δικαίωμα διαμονής σε όλους τους πολίτες της Ένωσης που έχουν την ιδιότητα «μισθωτού ή μη μισθωτού». Υπ' αυτό δε το πρίσμα, το άρθρο 7, παράγραφος 3, της ως άνω οδηγίας αναφέρεται, στην εισαγωγική πρόταση, στους πολίτες της Ένωσης οι οποίοι, καίτοι δεν είναι πλέον «μισθωτοί ή μη μισθωτοί», διατηρούν την ιδιότητα του «μισθωτού ή μη μισθωτού» για τους σκοπούς της πρώτης αυτής διατάξεως.

38 Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 30 έως 34 της παρούσας αποφάσεως, από το γράμμα του στοιχείου β′ του εν λόγω άρθρου 7, παράγραφος 3, δεν μπορεί να συναχθεί ότι το σημείο αυτό καλύπτει μόνον την περίπτωση των προσώπων που έπαυσαν να ασκούν μισθωτή δραστηριότητα, αποκλειομένων εκείνων που έπαυσαν να ασκούν μη μισθωτή δραστηριότητα, το εν λόγω στοιχείο β′ πρέπει να ερμηνευθεί, υπό το πρίσμα της εν γένει οικονομίας της οδηγίας 2004/38 και, ειδικότερα, της εισαγωγικής προτάσεως της εν λόγω διατάξεως καθώς και του άρθρου 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής, ως έχον εφαρμογή σε αμφότερες τις κατηγορίες αυτές προσώπων.

39 Η ερμηνεία αυτή επιρρωννύεται από την ανάλυση των σκοπών που επιδιώκει η εν λόγω οδηγία και, ειδικότερα, το άρθρο της 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′.

40 Συγκεκριμένα, αφενός, από τις αιτιολογικές σκέψεις 3 και 4 της οδηγίας 2004/38 προκύπτει ότι σκοπός της είναι, προκειμένου να ενισχυθεί το θεμελιώδες και ατομικό δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στο έδαφος των κρατών μελών καθώς και να διευκολυνθεί η άσκηση αυτού του δικαιώματος, να υπερβεί την κατά τομέα και αποσπασματική προσέγγιση που χαρακτήριζε τις προγενέστερες της οδηγίας πράξεις του δικαίου της Ένωσης οι οποίες αφορούσαν χωριστά, μεταξύ άλλων, τους μισθωτούς και τους μη μισθωτούς, με την εκπόνηση ενιαίας νομοθετικής πράξεως με την οποία κωδικοποιούνται και αναθεωρούνται οι πράξεις αυτές (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση της 19ης Ιουνίου 2014, Saint Prix, C-507/12, EU:C:2014:2007, σκέψη 25).

41 Ωστόσο, ερμηνεία του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της εν λόγω οδηγίας υπό την έννοια ότι διέπει αποκλειστικά τα πρόσωπα που έχουν ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα άνω του ενός έτους, αποκλειομένων εκείνων που έχουν ασκήσει μη μισθωτή δραστηριότητα για ένα τέτοιο διάστημα, θα ήταν αντίθετη προς τον ανωτέρω σκοπό.

42 Αφετέρου, μια τέτοια ερμηνεία θα εισήγε διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των δύο αυτών κατηγοριών προσώπων, μη δικαιολογημένη υπό το πρίσμα του σκοπού τον οποίο επιδιώκει η διάταξη αυτή με τη διατήρηση του καθεστώτος του εργαζομένου και ο οποίος συνίσταται στη διασφάλιση του δικαιώματος διαμονής των προσώπων που έχουν παύσει την επαγγελματική τους δραστηριότητα λόγω έλλειψης πελατείας οφειλόμενης σε περιστάσεις ανεξάρτητες από τη βούλησή τους.

43 Πράγματι, όπως ένας μισθωτός ενδέχεται να απολέσει ακουσίως τη μισθωτή απασχόλησή του συνεπεία, μεταξύ άλλων, απολύσεως, πρόσωπο το οποίο έχει ασκήσει ανεξάρτητη δραστηριότητα μπορεί να αναγκαστεί να παύσει τη δραστηριότητα αυτή. Επομένως, το πρόσωπο αυτό θα μπορούσε να βρεθεί σε κατάσταση εξίσου ευάλωτη με εκείνη του απολυθέντος μισθωτού. Υπό τέτοιες περιστάσεις, δεν θα ήταν δικαιολογημένο το εν λόγω πρόσωπο να μην απολαύει, όσον αφορά τη διατήρηση του δικαιώματός του διαμονής, την ίδια προστασία με εκείνη που απολαύει πρόσωπο το οποίο έπαυσε να ασκεί μισθωτή δραστηριότητα.

44 Μια τέτοια διαφορετική μεταχείριση θα ήταν ακόμη λιγότερο δικαιολογημένη καθόσον θα είχε ως αποτέλεσμα πρόσωπο το οποίο άσκησε μη μισθωτή δραστηριότητα στο κράτος μέλος υποδοχής άνω του ενός έτους και το οποίο συνεισέφερε στο ασφαλιστικό και φορολογικό σύστημα του κράτους μέλους αυτού, καταβάλλοντας φόρους, φορολογικές επιβαρύνσεις και λοιπές επιβαρύνσεις, να υφίσταται την ίδια μεταχείριση με πρόσωπο το οποίο αναζητεί για πρώτη φορά απασχόληση στο εν λόγω κράτος μέλος και το οποίο ουδέποτε άσκησε οικονομική δραστηριότητα στο κράτος αυτό και ουδέποτε κατέβαλε εισφορές στο εν λόγω σύστημα.

45 Από το σύνολο των προεκτεθέντων συνάγεται ότι πρόσωπο το οποίο, έχοντας ασκήσει μη μισθωτή δραστηριότητα για διάστημα άνω του ενός έτους, έπαυσε να ασκεί τέτοια δραστηριότητα λόγω έλλειψης πελατείας οφειλόμενης σε λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του μπορεί, όπως και πρόσωπο το οποίο, έχοντας ασκήσει μισθωτή δραστηριότητα για ένα τέτοιο διάστημα, απώλεσε ακουσίως τη μισθωτή εργασία του, να τύχει της προστασίας του άρθρου 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας 2004/38. Κατά τα οριζόμενα στη διάταξη αυτή, η παύση της δραστηριότητας πρέπει να έχει διαπιστωθεί δεόντως.

46 Επομένως, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας 2004/38 έχει την έννοια ότι υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος, αφού διέμεινε νόμιμα και άσκησε μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος επί τέσσερα περίπου χρόνια, έπαυσε τη δραστηριότητα αυτή λόγω δεόντως διαπιστωθείσας έλλειψης πελατείας οφειλόμενης σε λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του και ο οποίος έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως του τελευταίου αυτού κράτους μέλους ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία διατηρεί την ιδιότητα του μη μισθωτού κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής.

Επί του δεύτερου και του τρίτου ερωτήματος

47 Δεδομένης της απαντήσεως στο πρώτο ερώτημα, παρέλκει η απάντηση στο δεύτερο και στο τρίτο ερώτημα.

Επί των δικαστικών εξόδων

48 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σε αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πέμπτο τμήμα) αποφαίνεται:

Το άρθρο 7, παράγραφος 3, στοιχείο β′, της οδηγίας 2004/38/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με το δικαίωμα των πολιτών της Ένωσης και των μελών των οικογενειών τους να κυκλοφορούν και να διαμένουν ελεύθερα στην επικράτεια των κρατών μελών, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΟΚ) αριθ. 1612/68 και την κατάργηση των οδηγιών 64/221/ΕΟΚ, 68/360/ΕΟΚ, 72/194/ΕΟΚ, 73/148/ΕΟΚ, 75/34/ΕΟΚ, 75/35/ΕΟΚ, 90/364/ΕΟΚ, 90/365/ΕΟΚ και 93/96/ΕΟΚ, έχει την έννοια ότι υπήκοος κράτους μέλους ο οποίος, αφού διέμεινε νόμιμα και άσκησε μη μισθωτή δραστηριότητα σε άλλο κράτος μέλος επί τέσσερα περίπου χρόνια, έπαυσε τη δραστηριότητα αυτή λόγω δεόντως διαπιστωθείσας έλλειψης πελατείας οφειλόμενης σε λόγους ανεξάρτητους από τη βούλησή του και ο οποίος έχει καταγραφεί στην αρμόδια υπηρεσία απασχολήσεως του τελευταίου αυτού κράτους μέλους ως πρόσωπο το οποίο αναζητεί εργασία διατηρεί την ιδιότητα του μη μισθωτού κατά το άρθρο 7, παράγραφος 1, στοιχείο α′, της οδηγίας αυτής.

(υπογραφές)